

Rosa gull:

Fiskeoppdrett forbruker villfisken

Norsk fiskeoppdrett bruker mer fisk enn den produserer. Miljøorganisasjonene mener oppdrettsfisken bidrar til å tømme havet.

BEATE RIISER LARSEN
beate.riiser.larsen@nrk.no

Publisert 16.03.2009 19:06. Oppdatert 17.03.2009 11:48.

For oppdrettsfisk spiser fôr laget av annen fisk, og for hver kilo oppdrettsfisk som produseres, er det gått med fôr tilsvarende over to og en halv kilo villfisk i form av fiskemel og fiskeolje. Fiskeindustrien har imidlertid operert med tall fra uferdige forskningsprosjekter når de hevder at én kilo fisk er med på å produsere én kilo laks.

Les også: FHL: - Kortslutning om oppdrett og villfisk

Les også: IMR: Vitenskapelige råd om fiskebestander som brukes til fiskefôr

I slutten av februar sendte det svenske dokumentarprogrammet "Uppdrag Granskning" en film om norske lakseoppdrett. Dokumentaren "Rosa gull" har skapt bred debatt i Sverige om en av Norges største næringer. Det er denne filmen som sendes i kveldens Brennpunkt. Et blick på oppdrettsnæringen, sett med svenske dokumentaristers øyne.

Se dokumentaren i NRK Brennpunkt

Mer fisk til oppdrettsfôr enn menneskemat

Ferske utregninger fra Fiskeridirektoratet og Norges Sildesalgslag viser at norsk oppdrettslaks nå spiser mer fisk enn den samlede produksjonen av menneskemat i norsk sjømatnæring.

Tidligere har konsumet av villfisk og oppdrettsfisk til sammen vært høyere enn den mengden fisk som er gått til fiskefôr for oppdrettsnæringen. De siste årene har det blitt brukt mer fisk til oppdrettsfôr enn til menneskemat.

Fører oppdrettslaks med villfisk. Se video.

I 2007 produserte Norge om lag 830 000 tonn oppdrettsfisk. De spiste til sammen rundt 2,5 millioner tonn villfanget fisk, inkludert importert fôr. Samtidig ble det i Norge produsert 2,3 millioner tonn sjømat til mennesker. Norges Naturvernforbund mener disse tallene viser at argumenter for fortsatt vekst i norsk oppdrettsnæring faller:

— For det første bidrar ikke oppdrettsnæringen til verdens matvareproduksjon, tvert i mot. For å vri på en lignelse; den gjør tre fisk til én. For det andre kan ikke dette fortsette innenfor rammen av bærekraftig forvaltning, sier fiskerirådgiver Gunnar Album i Naturvernforbundet til Brennpunkt.

Les også: Aftenposten: - Oppsiktsvekkende faktafeil

Les også: Intrafish: Vår mest effektive kjøttprodusent

Næringskjeden truet

Små villfisk som blir oppdrettsfôr utgjør et viktig ledd i næringskjeden. Når fiske gjør at dette leddet ikke lenger er bærekraftig, starter jakten på andre mulige fôr fisk, som krill, et annet viktig trinn lenger ned på næringskjeden. Det går fram av en svensk dokumentar som ser på norsk laksoppdrett fra utsiden. Programmet sendes også i NRK Brennpunkt.

— I økologien er alt avhengig av alt, sier professor Torbjørn Trondsen ved Norges fiskerihøgskole til NRK Brennpunkt.

Les også: Svensk TV svarer EFF, Intrafish 11.03.09

Forbrytelse

— Det er en forbrytelse å bruke god matfisk til produksjon av fiskefôr og dyrefôr, sier professor Torbjørn Trondsen. Han er bekymret for den store mengden småfisk som brukes til fôrproduksjon, men som kunne vært mat.

— Skal vi klare å øke konsumet av nyttig mat fra havet, må økningen komme fra oppdrett, sier markedssjef Børge Grønbech i Eksportutvalget for fisk. Han understreker i dokumentaren at forbrukerne trygt kan spise oppdrettslaks fordi bransjen følger strenge standarder for bærekraftig miljø og sunnhet.

Tomt hav

To globale studier viser at industrialisert fiske med bunnlinjer og langlinjer siden 1950 har tømt havet for ni av ti store fisker på over 50 centimeter.

Ifølge tall fra FNs er 75 prosent av fiskebestanden enten utfisket, overfisket eller fisket til sin biologiske maksimumsgrense.

— 90% av havenes biomasse, av de store fiskene, er borte, forteller fiskeriprofessor Daniel Pauly ved Universitetet i Britisk Columbia i dokumentarprogrammet Uppdrag granskning i svensk fjernsyn. Pauly er en av verdens fremste fiskeriforskere.

Les også: Aftenposten: - Oppdrettslaks truer fiskebestanden.

— Jo mer matfisk man aler opp, jo mindre fisk får man. Mennskeheten mangler mat. Å sløse med god matfisk ved å bruke den til å produsere fiskefôr, er

problematisk og uetisk, sier Pauly.

Skapte debatt

Uppdrag granskning tok i februar for seg norsk lakseoppdrett og fiskefôrproduksjon. Programmet har skapt debatt om bærekraftig fiskekonsum i vårt naboland.

Noen norske butikkjeder har kommentert temaet i dokumentaren overfor NRK. ICA vil gjennomføre regelmessige inspeksjoner hos fôrleverandørene for å sikre at kravene de stiller til sine leverandører etterleves, slik at ikke truede fiskearter brukes i fôr til oppdrettslaks. ICA har gjort sin leverandør oppmerksom på kravene.

Les også: TV2: Svensk nei til norsk laks

Konserndirektør Per Roskifte i Norgesgruppen sier at de tar temaene og problemstillingene som drøftes i dokumentaren på SVT på alvor.

Utfordringer

— Vi mener at spørsmålene knyttet til bruk av truede villfiskarter i fiskefôr er alvorlige og at bransjen, industri og myndigheter bør gå sammen for å se på disse utfordringene. Vi vil også følge opp våre leverandører på dette, sier Roskifte til NRK.

Rema forholder seg til kvoter norske myndigheter har bestemt. — Vi forlanger av våre leverandører at de følger norske og internasjonale regler. Gjør de ikke det, må vi selvfølgelig forfølge dette, sier innkjøpssjef Martin Klafstad i Rema.

Se Uppdrag granskning: Rosa gull.

Etter at den svenske dokumentaren ble sendt har de to lederne i en islandsk fiskefôrbedrift som uttalte seg i programmet mistet jobben.

Les også: Intrafish: Hoder ruller etter dokumentar, 11.03.09

Les også: EKSJA-dokument om ledelse

Ledelsen i Eskja mener de ble ført bak lyset da det ble gjort avtale om intervju i forbindelse med dokumentaren.

Les uttalelse fra Eskja: Uttalelse fra Eskja angående dokumentar

Det ble satt ny rekord for norsk eksport av sjømat i fjor. Oppdrettsfisk utgjør over halvparten av sjømateksporten. Salg av sjømat til utlandet er en av de viktigste eksportnæringene i landet. Målet er å doble produksjonen.

Kommentarer (131)

Delta i diskusjonen her.

Sjekk fakta <http://fiskeribladetfiskaren.no/?side=101&lesmer=11859>

Skrevet av **Sjøulk**

Sjekk fakta før dere uttaler dere om saken. Gå inn på Fiskaren og se de faktiske tallene fra Sildelaget før dere uttaler dere om saken. Det eneste som går til mel og olje (bl.a. laksefôr) er fisk det ikke finnes omsetning til menneskemat for eller kvaliteten ikke holder (eks. 0,03% av makrell)

Sjøulk

[Svar](#) [Varsle](#)

miljøkriminalitet??

Skrevet av **steinar**

her er en link til en gruppe på facebook for de som ser galskapen i at oppdrett skal være en vekstnæring; <http://www.facebook.com/group.php?gid=34664878471>

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: miljøkriminalitet??

Skrevet av **gladlaks**

Oppdrettere, forskere, forprodusenter og andre interesserte jobber sammen med utfordringer. Og de fikk gode resultater i forfaktorreduksjon ved å bruke mer planter og biprodukter(avkjær) i foret. Og der stopper de ikke. Det forbedres og søkes for løsninger kontinuerlig. Fordi at dere krever dette, forbrukere, men ikke minst fordi at de faktisk forstår utfordringen her. Programmet dekker problemet ensidig og overfladisk. Norsk lakseoppdrettnæringen fikk skylden for alle elendigheter her i verden, piratfisking,

- Det er uetisk å bruke god matfisk til fiskefôr, sier fiskeriprofessor Daniel Pauly.

Magnus Tingman (bilde fra filmen)

utrydding av arter, at vi ikke vil spise liten fisk osv. Vær objektive. Det burdet en statlig kanal å være også.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: miljøkriminalitet??

Skrevet av **Den objektive**

Skal vi være objektiv. Det tåler ikke oppdretsnæringen. Det har næringen aldri ønsket å være. Motivasjonen i all forskning sponset av oppdretsnæringen er profitt. Man driter i alt annet.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: miljøkriminalitet??

Skrevet av **gladlaks**

er ikke det fantastisk da at de bruker sine penger for forskning og utvikling?

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: miljøkriminalitet??

Skrevet av **gladlaks**

Dessuten får næringen midler fra staten som er interessert i å ha bærekraftig oppdrett

[Svar](#) [Varsle](#)

Betalt av kjøttbransjen?

Skrevet av **Malurt**

Ja man kan virkelig lure. At kjøttproduksjon bruker 10 ganger så mye fiskemel på verdensbasis som fiskeoppdrett, det passer vel ikke agendaen. For å produsere ett kilo svinekjøtt kunne man produsert 4 kilo laks. Hva er mest bærekraftig? Det går an å prøve å balansere et program og ikke bruke alle midler for å sverte en næring. Fy skam Haugsbø!

[Svar](#) [Varsle](#)

sideeffekt

Skrevet av **steinar**

en ekstra belastning som oppdrettsbransjen påfører miljøet, overskriften er sakset fra fiskeridirektoratet, til sammenligning var gytebestanden i etne elva i hordaland i høst anslått til ca 1000 fisk...

60.000 ILA-smittet laks rømt fra oppdrettsanlegg i Sør-Troms

Publisert: 23.11.07

Sist oppdatert: 23.11.07

[Svar](#) [Varsle](#)

Alternativ

Skrevet av **TaH**

Hva med å male opp mennekropper til for for oppdrettfisken? Jeg tror det er viktigere at vi reduserer våre egne individer enn å tømme havet for mat for mat til mennesker? Og skulle noen lure, stiller jeg min egen kropp til rådighet allerede i dag, fet nok er den i hvert fall!

[Svar](#) [Varsle](#)

Råstoffutnyttelse

Skrevet av **Oppgitt**

Hvorfor er det uetisk å bruke fisk til fiskefôr?

Fisk som benyttes til fiskemel finnes det knapt noe annet marked for. Anta likevel at noen gjerne vil ha 1 kg kolmule på middagsbordet, og at de spiser 3-400 gram kolmulekjøtt og kaster resten (30-40% utnyttelse). Alternativt bruker vi 1 kg kolmule til å lage 500 gram oppdrettslaks, av dette kan vi spise ca. 250 gram laksekjøtt, og benytte de resterende 250 gram som føringrediens til f.eks. oppdrettstorsk. Da ender vi også på mellom 30-40% utnyttelse, men med langt mer delikat laks og torskekjøtt. Jeg vet hva jeg ville valgt.

Uansett er også utnyttelsen langt mer effektiv i fiskeoppdrett enn i kjøttproduksjon i landbruket, som forøvrig også bruker mat som fôr til dyr.

Tror de fleste er enig i at fiskebestandene må forvaltes bærekraftig. Dette er først og fremst myndighetenes ansvar. Synes det blir feil å gi oppdrettsnæringen skylden for dette, all den tid fiskere i "alle" år har fisket det de får lov til (og vel så det) uavhengig av hvem som kjøper produktet. Likevel er

det bra at oppdrettsnæringen prøver å sette etiske krav på flere områder.

[Svar](#) [Varsle](#)

Mat og Fido

Skrevet av **Ola**

Loddekake til middag! For da er det vel kanskje greit at det fiskes lodde? En fisker vil ha så mye som mulig for fisken sin, og ser gjerne at dette går direkte til mat pga høyere pris. Her er det markedet som råder. Så enkelt er det. Hadde forresten vært morsomt om folk ble klar over hvor mye fullt brukbar mat som faktisk brukes i fôr til hunder og katter. Men da er det kanskje ikke så farlig...?

[Svar](#) [Varsle](#)

Nok er nok!

Skrevet av **salmo**

Nå er det på tide at noen våkner opp. Oppdrettsnæringen medfører: Svekkede eller ødelagte villaks og sjørretbestander, forurensede fjorder (kloakk i mengder) ,lakselusproblematikk, sykdommer som smitter til villfisk, store mengder laks og regnbueørret som "rømmer" og skaper genetisk forurensing og spiser opp fiskebestander i fjordene, rovfiske i verdenshavene, for å nevne noe.. Naturvandalisme på sitt verste! Vil du støtte denne industrien?

[Svar](#) [Varsle](#)

slipper vi?

Skrevet av **jupp**

Betyr alt dette at vi snart slipper å spise fisk?

[Svar](#) [Varsle](#)

bra dokumentar??

Skrevet av **kjøskeguri**

Ble faktisk ganske overrasket når jeg så denne dokumentaren på NRK. Den er rett og slett dårlig! Ensidig vinkla og det intervjuobjektet som fikk mest plass var en ravende, skytegal islender. Hvor er fagfolka? Da mener jeg ikke markedssjefer som er utdanna på BI. Tror de som har laga denne har sett litt for mye michael moore.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: bra dokumentar??

Skrevet av **svirre**

Helt enig! Programmet hadde hatt større troverdighet om framstillingen hadde vært mer nyansert, og utfordringene i denne næringa og innen stort sett all annen matproduksjon hadde vært diskutert på en løsningsorientert måte. Man må jo til syvende og sist spørre seg: " Hva i all verden skal vi egentlig spise?"

[Svar](#) [Varsle](#)

Historie

Skrevet av **Normann**

Når historien skal skrives om oppdrettsnæringen, blir den sikkert fult på høyde med: Bisonjakt i USA, Jares hvalfangst, silde fisket osv.

[Svar](#) [Varsle](#)

Anvendelse av fiskemel

Skrevet av **SO**

I programmet var hovedfokuset kun på fiskemelproduksjonen fra hel industrifisk, men med noe innslag av sild og makrell. Jeg vil bare nevne at fiskemel blir også produsert fra avskjær fra konsumfisk, som hode, rygg, skinn, blodrester, tarmer etc. Dette avskjæret utgjør en betydelig del av fisken og blir ikke anvendt som menneskemat. Tidligere ble dette avskjæret malt opp til pelsdyrfor eller dumpet. Når det gjelder anvendelsen av fiskemel, var fokuset kun rettet mot oppføring av Norsk oppdrettsfisk. Når det gjelder anvendelsen av fiskemel globalt, går ca halvparten av fiskemelet som produseres i verden til oppdrett av forskjellige fisk og skalldyr. Den resterende halvdel går til produksjon av fjørfe og gris, samt noe inngår i kraftfôr til drøvtyggere. I tillegg blir fiskemel også anvendt som gjødsel i noen land. Av den halvdelen som anvendes til oppdrett, går ca 30 prosent til oppdrett av reker og ca 20 % til oppdrett av laks, ikke bare i Norge men også til lakseoppdrett i EU, USA, Canada, Chile, Australia og New Zealand. De resterende 50 % av melet som anvendes til oppdrett går til produksjon av andre marine og ferskvannfisk. Når man sammenligner utnyttelsen av fiskemel til for, har lakseoppdrett svært effektiv utnyttelse av energi og protein i foret, i forhold til kylling, gris og drøvtyggere. Laksens effektivitet skyldes flere forhold, blant

annet bruker ikke laksen energi på å holde kroppstemperaturen stabil slik varmblodige dyr som gris og kylling gjør. Laksen får også flere avkom noe som reduserer forforbruket til ny rekruttering. Når det gjelder slakteutbyttet hos laks er denne høyere enn hos gris og kylling, dvs. at en større andel av laksen kan anvende som menneskemat etter slakting.

Svar Varsle

SV: Anvendelse av fiskemel

Skrevet av **steinar**

Verdens samlede fiskeproduksjon (fangst) utgjør ca. 110 millioner tonn hvert år og forventes ikke å kunne stige innenfor en bærekraftig utvikling. I dag produseres det ca. 16 mill. tonn fiskefôr verden over. Det forventes en global økning av såvel produksjonsvolum som forbruk av fiskefôr innen akvakultur; ca. en tredobling fra dagens nivå frem mot år 2010 hvor forventet årlig behov for fiskefôr vil være på ca. 50 millioner tonn (Rosenlund og Sandnes, 2000). Alternativt råstoff til villfisk i fiskefôr er derfor påkrevd for å unngå overbelastning av havets fiskeressurser. Og det sier seg selv at dette ikke er bærekraftig?konsekvens vil bli et uendelig fattig marint miljø,denne "vekstnæringen"er en næring på god vei mot en miljøkatastrofe,det skjønner enhver som er lesekyndig..

Svar Varsle

SV: SV: Anvendelse av fiskemel

Skrevet av **svirre**

Tror du kan ta Rosenlund og Sandnes's anslag fra år 2000 med en klype salt, all den tid Chiles produksjon nå er satt mange år tilbake i volum. Slike anslag er vanligvis også et "best/worst-case-scenario", alt etter hvordan man ser det, og forventet volum oppnås skjelden eller aldri. Vi skriver nå 2009, og anslagene for 2010 behøver vi vel ikke gå 10 år tilbake i tid for å finne?

Svar Varsle

SV: SV: SV: Anvendelse av fiskemel

Skrevet av **steinar**

og hvem har ansvaret for at chiles ressurser har kollapset?norskeide oppdrett og fiskekjøpere,les forprodusenter..lakseoppdrett i chile har kollapset pga sykdom o.l

Svar Varsle

Skremmende

Skrevet av **Bekymret**

"Rosa guld" dokumentaren hadde mange likhetstrekk med flere dokumentarer jeg har sett på TV2! fant denne saken på journalisten <http://www.journalisten.no/story/57123>

Men disse dokumentarene handler alle om hvilke enorme konsekvenser den gigantiske norske oppdrettsnæringen har på havets økosystemer. Dette kommer en ikke utenom, og det er tydelig at verken bransjen eller myndighetene er interessert i å ta den eneste logiske konsekvensen av avsløringene. Det produseres for mye oppdrettslaks, og en kan ikke unnskyldes seg med at en bare forsyner et marked når staten og bransjen i kompaniskap driver et globalt markedsføringsfremstøt for å få verden til å spise mer laks.

Og når en hører om at næringen ser på hvordan de kan utnytte ressursene enda lenger ned i næringskjeden, da blir jeg skremt. For hvis vi ønsker å ha et velfungerende økosystem i havet, kan en ikke begynne å hente ut enorme mengder krill. Konsekvensene av dette vet en ingenting om foreløpig. Bortsett fra at en burde ha lært noe om havets økosystemer når den ene etter den andre bestanden av matfisk nærmest forsvinner. Likevel "bestemmer" myndighetene at vi skal ha vekst i den norske oppdrettsbransjen - hvor skal ressursene komme fra?

En fantastisk dokumentar som avdekket skremmende holdninger hos bransens representanter.

Svar Varsle

SV: Skremmende

Skrevet av **Øybu**

Ofte er det bedre å tenne et lys en å forbanne mørket. Ikke enkelt i dette tilfellet, men håpet er att dette er blitt internasjonalt tema. Norske myndigheter evner/ønsker ikke å stoppe galskapen.

Svar Varsle

Vi selger gjerne industrifisken til menneskemat

Skrevet av **Børge Arvesen**

Jeg ser at professor Torbjørn Trondsen sier at det er uetisk å bruke industrifisk til menneskemat. Vi selger

gjærne lodda som vi får 82 øre / kg for til Trondsen, hvis han vil sørge for å få den produsert til forbrukerne. Grunnen til at industrifisk går til 100 % utnyttelse i mel og olje er at det ikke finnes et betalende konsummarked for denne fisken, det burde kanskje professor Trondsen også vite. Børge Arvesen

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Vi selger gjærne industrifisken til menneskemat

Skrevet av **Bjørn Egeland**

Vill bare skyte inn at jeg har spist Norsk lodde på en enkel restaurant i Tokyo. Lodda var god den. Jeg er sikker på at flere av de fiskesortene som brukes i forproduksjonen kan selges direkte som for.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Vi selger gjærne industrifisken til menneskemat

Skrevet av **Aleks**

Du bør også se denne dokumentaren en gang til. Poenget var ikke at vi skulle begynne å spise Lodde...poenget var at ved å overfiske lodde (og lignende fisk) vil all vill råfisk etterhvert ikke ha noe å spise.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Vi selger gjærne industrifisken til menneskemat

Skrevet av **Børge Arvesen**

Dokumentaren er nok for ensidig til at den er verd å se en gang til. Norsk forvaltning av fiskestammene er rangert blant de beste i verden. Det kan være verd å sette seg inn i norsk forvaltning. Lodda er god den, men hvis en ser bort fra et begrenset konsummarked til Japan og et begrenset samfengtmarked, så er anvendelsen mel og olje til 82 øre pr. kg. Det er kanskje også verd å merke seg at norsk oppdrettsnæring er en "relativ" liten forbruker av fiskemel og olje i verden. Hvis fisk skal brukes til matproduksjon, så er fiskeoppdrett en produksjon som gir mer mat tilbake enn noe annet husdyrhold. Et annet alternativ er å bli vegetarianer.

[Svar](#) [Varsle](#)

latterlig

Skrevet av **fisker**

dette programmet er latterlig.. det legges ut fakta fra forskere som sitter bak en pult på ett kontor, forskerne i norge er jo ute å leter etter tobis på tidspunkter det ikke er mulig å finne den, de mener det ikke fins tobis. hva slags tull er dette?? hvordan i all verden har det seg da at fiskerne hær i landet finner den og ser mye av den? men i en bestemt tidsperiode vell å merke. jeg er selv fisker, og jeg vet hva jeg prater om, det er lett for miljøorganisasjoner som sitter i oslo å hylar om det meste kan uttale seg, for de vet ingenting om hva som er realitet på havet. det vises til at sild å makrell går til mel og olje, men det er ikke en realitet hær i norge, fiskerne gjør hva de kan for å få levert fisken sin til matproduksjon, dersom noe av denne fisken blir levert til mel/olje er det på grunn av at kvaliteten ikke holder mål til matproduksjon. når det gjelder det med at lodda er oppfisket?? jeg må bare le!!!! har akkurat fisket lodde, og en hver knøl som hadde vært på finnmarkskysten nå hadde sett hvor mye lodde det er.. snakk om å sjekke fakta for å lage ett program! sjalusien åver for norge er ikke vanskelig å se i senskene, og det at nrk sender dette er jo også ganske bak mål må jeg si. synest det skal kämme et program der norsk oppdrett og fiskeri ikke fremstilles som idioter, dette programmet var jo laget slik.. skaff litt fakta fra alle sider, folk som driver fiske og ser fisken, ikke bare forskere og professorer som ser ting på papir!!!!

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: latterlig

Skrevet av **Nils Jørgen Schei**

Helt enig. Brennpunkt har en ting for øyet og sverte fiskenæringen. Dette er et program der en god del ble sendt for 5-år siden. Vi har sett flere program i det siste der Brennpunkt går inn for å sverte næringen. Melbu og finnmark er et godt eksempel

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: latterlig

Skrevet av **Observatør**

"Sensker" eller ikke. Dette har eg sett lenge, i Norge ønsker vi ikke å se galskapen vi holder på med. Fiskere bør ikke uttale seg om forvaltning, historien har vist hvor mye de forstår. Tror ikke idiot stempelet blir mindre med mer fakta på bordet, sorry.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: latterlig

Skrevet av **Fritidsfisker**

Norsk fiskerinæring er først å fremst en aktør som tenker fragmentert og lite helhetlig. Næringsinteresser teller først, men føre-var-prinsipper legges til side av det politiske styresettet vi har. Når det er sagt har forskningsmiljøene i Norge en jobb å gjøre i forhold til synliggjøring av sin forskning. Jeg håper NRK jobber videre med denne saken. Vi forbrukere ønsker å vite mere! Ingen spørsmål er for "latterlige" i dette tilfellet. Akvakulturloven, samt enkelte fiskeriorganisasjoners makt er utøvende eksempler på en menneskapt situasjon i våre fiskebestander. Global økobasert tenkning/utvikling er nødvendig, og Norge bør derfor investere i mer anvendt forskning for å sikre neste generasjon lik tilgang til dagens ressurser. Takk.

[Svar](#) [Varsle](#)

Godt TV håndverk

Skrevet av **Fjelloghav**

og god journalistikk, det er det vi trenger. Både programmet og innleggene her viser behovet for fakta.

Regjeringa lar seg dessverre styre av kapital og spekulanter. Kystbefolkninga står maktesløse; i Norge som i Sør-Amerika. Kysten invaderes av anleggsbransjen og rederne, oppdrett- og vindkraftindustri. Dette er ikke bærekraftig eller etisk.

Regjering og storting snakker om miljø og klima, kvoter og formalia. Det er skremmende.

Natur- og ressursforvaltning krever nærhet, gode kunnskaper på tvers av sektorer. Denne debatten en god dokumentasjon på behovet for Brennpunkt og mye mer enn det!

Fortsett med det gode arbeid Bjerkaas!

[Svar](#) [Varsle](#)

Inkompetente NRK

Skrevet av **ola normann**

Nok en gang beviser NRK at de ikke har peiling på fiskeri. De har knapt en reporter som vet forskjell på trål og ringnot. Det finnes få alternative anvendelser på fiskeartene som omtales i reportasjen. Hvor mange har gått til fiskebutikken og bedt om å få kjøpe kolmule, lodde, tobis eller øyenpål? (gjelder også miljøaktivister som R. Hansen i WWF) Den dagen disse artene blir etterspurt til annet en mel og olje står fiskerne klare til å levere til konkurransedyktige priser priser. Bortimot alle norske fiskearter er godt forvaltet (sild, torsk, makrell, sei ...),noe som ble bekreftet i en int. rapport for en uke siden. NRK bør i framtida be om kommentarer fra næringa og ikke springe og hente miljøvernere på nærmeste kaffebær !

Fisker

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Inkompetente NRK

Skrevet av **Observatør**

En fisker bør vite att uten tobis ingen torsk osv. Uten kjøttkaker ingen fiser-mann.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Inkompetente NRK

Skrevet av **fiskespiser**

Dersom norske myndigheter hadde brukt hundrevis av millioner på å markedsføre lodde eller tobis hadde sikkert mange spurt etter det.

Hovedproblemet er likevel at det drives overfiske og rovfiske etter uregulerte arter. Konsekvensen er store for økosystemene i havet. og sjøfuglene blir uten mat.

[Svar](#) [Varsle](#)

Hva er politikernes standpunkter?

Skrevet av **Erland Flaten**

Kan Brennpunkt følge opp denne saken? Spesielt politiske vurderinger av overfiske er interessant, syns jeg.

Jeg lurar også på hvor mye småfisk som blir brukt til laksefor sammenlignet med annen bruk som for til kylling, svin og gris.

Hele det vestlige forbruket av at er basert på overforbruk og sløsing. Det er det folk vil ha og den politikeren som virkelig gjør noe blir stemt ut ved neste valg.

Bra program, men tror det manglet sammenligninger på bruk av småfisk på forskjellige sektor. Få opp noen tabeller på dette da ?

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Hva er politikernes standpunkter?

Skrevet av **Tor Mikalsen**

I følge oppdrettforeningen bruker laksenæringen bare i Norge nesten 10 % av det fiskemelet som årlig produseres i verden. I følge tidsskiftet Aquaculture brukes hhv. 68% og 88% av verdens fiskemel og fiskeolje i oppdrettsnæringen.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Hva er politikernes standpunkter?

Skrevet av **Geir**

Hva vi du benytte oljen til 1. Fyringsolje 2. Hønsfôr 3. Svinefôr 4. Laksefôr 5. Annet

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: Hva er politikernes standpunkter?

Skrevet av **Tor Mikalsen**

Svaret er å la dem svømme. Det er flere år siden verdens fiskefangster nådde toppen. Når det nå forhåpentligvis begynner å synke inn at vi nedfisker fiskearter er det hasardiøst å fortsette som før.

Det gjelder lite å si at vi "jammen vi brukte det til det som ga best utbytte i industriell sammenheng", etter at fiskebestandene i verdenshavene har kollapset.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Hva er politikernes standpunkter?

Skrevet av **Geir**

Ja det er synes jeg også gode poeng, Brennpunkt burde gått mye mer i dybden ikke bare på dette med et eventuelt overfiske som jo er Fiskeridepartementets ansvar (overvåke å tildele kvoter) men også hvor mye energi som får i den øvrige kjøttproduksjonen, storfe, gris og kylling. Å sette laksen alene i et energiernærings perspektiv blir for enkelt, å alt for ensidig.

[Svar](#) [Varsle](#)

Sundt og godt

Skrevet av **Trine**

Før så gikk mye av fiskeoljen til biobrensel, det tror jeg alle er enige om at var dumt. Det er flott at oppdrettsnæringen kan foredle fiskeoljene tilbake til menneskemat på den måten man gjør. Det er å ta vare på ressursene !!

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Sundt og godt

Skrevet av **steinar sørensen**

Detdu kaller å ta vare på ressursene har i nabolaget mitt medført bl a.Sei i fjorden som ikke lenger er brukbar til konsum,grunnet beiting av spillfor og,ja,fiskedritt,lokale sjørretstammer som er nesten utryddet pga den enorme lakselusproduksjonen fra oppdrettsanlegg,o.s.v boikott o-fisken så gjør du miljøet en tjeneste.Ta med stanga og ta en tur ut og server dine barn en naturlig,velsmakende fisk som kommer i fra et naturlig miljø.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Sundt og godt

Skrevet av **Mashlash**

Det er ikke å ta vare på ressursene å tømme havet for småfisk fordi man skal ha fôr...

[Svar](#) [Varsle](#)

BLI MED!!

Skrevet av **stian**

oppfordring til alle som syns dette bør få konsekvenser for næringen, bli me i facebookgruppen; fiskeoppdrett tømmer havet! Næringen MÅ få strengere retningslinjer!!

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: BLI MED!!

Skrevet av **FastFisk**

Hva med å omdøpe Facebookgruppa til "Gris og kylling tømmer havet og kornlagerene"? (se forøvrig

mange av kommentarene nedenfor).....

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: BLI MED????

Skrevet av **Pål**

Hva mener du ?? at fiskeoppdrett tømmer havet?? Er det sånn at oppdretterne har begynt å fiske ?? Ja er det blitt slik vil jeg gjerne melde meg på, men jeg trodde i min enfoldighet at fiskeridepartementet delte ut fiskekvoter til fiskebåtene, å at det var fiskerne som fisket. Er det ikke Fiskeridepartementet som deler ut fiske kvoter ??

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: BLI MED????

Skrevet av **Arne**

Rovfisk (som laks) føres med andre fisk som noen må fiske for dem...

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: BLI MED????

Skrevet av **Pål**

Ja Rovfisk som laks, men i en sånn næringskjede tankegang som du nå er inne på, er det ikke da mennesket som står på toppen ?? Altså noen fisker for at mennesket skal ha mat?? Er det ikke da slik at det er mennesket som burde reguleres og ikke laksen ?? Facebookgruppa burde da hete " Reguler Mennesket som tømmer havet og kornlagrene"

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: BLI MED????

Skrevet av **Rune**

Selvfølgelig må vi ha mat, men det er vel ikke nødvendig å bruke 2,5 kg mat for å produsere 1 kg mat! Et vanvittig sløseri!

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: BLI MED????

Skrevet av **Ola**

Ja, og hvor mange kg korn tror du storfe spiser for å produsere 1 liter melk eller 1 kg kjøtt? Trodde du de spiste bare gress? Og om folk bare skjønnte hvor mye mat (kornråvarer) som brukes i før til kylling, gris, ku (spesielt de to siste)...

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: BLI MED????

Skrevet av **svirre**

Er en god del debattanter som synes å tro at melka kommer fra kjøledisken og biffen vokser i fryseren. Lurer på om noen av disse kan komme med forslag til hva vi kan spise med god samvittighet?? Det store problemet er jo at det er for mange av oss tobente, og det begynner å dra seg til i forhold til ressurser på mange områder.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: BLI MED????

Skrevet av **Jan**

Her er det snakk om fisk som spiser oppmalt fisk, ikkje kyr som spiser karbonadedeig.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: BLI MED????

Skrevet av **meg ighen**

hva tror du fisken spiser sin i naturlig miljø? ... Fisk kanskje?

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: BLI MED????

Skrevet av **per**

Synes ikke det er så gale at rovfisk spiser annen fisk jeg.... Kanskje litt rarere med høne som spiser fisk?!?

[Svar](#) [Varsle](#)

Feilinformasjon

Skrevet av **Oppgitt**

Nok en gang klarer man å feilinformere om oppdrettsnæringen.

Ikke godt å vite om programlederne ikke vet bedre, eller om de bevisst ønsker å skade næringen. Uansett setter det store spørsmål ved seriositeten til Brennpunkt som dokumentarprogram.

Fiskemel produseres fordi det er etterspørsel etter det, og det produseres omtrent like mye nå som for 10 og 20 år siden. Forskjellen er at nå går mer til lakseproduksjon som er mye mer miljøvennlig og bærekraftig enn alternativet (bl.a. gris). Når fiskemelet først er produsert er det mest miljøvennlig at mest mulig går til laks og annen effektiv fiskeoppdrett.

Fisk som kan brukes til menneskemat bør brukes til dette. Tror ikke jeg kommer til å kjøpe kolmule eller anchoveta til middag på lenge, men hva slags fisk de spiser i Peru skal jeg ikke uttale meg om. Industrifisk og fiskeavskjær bør utnyttes til fiskefôr.

1 kg villfisk (rovfisk som torsk) spiser 10 kg fisk, mens man samtidig kan produsere 4-5 kg eller mer av oppdrettslaks på samme fiskemengde. Det jobbes med å få mer vegetabilsk fôr, slik at man håper at man om noen år kan produsere mer marint protein enn man forbruker. Dette tar imidlertid litt tid og krever mye forskning.

Hvis folk slutter å spise fisk/ laks på grunn av slike programmer, så tviler jeg på at de velger grønnsaker istedet. Resultatet blir trolig økt kjøttforbruk, dårligere helse og større miljøskade. Da oppnår man ikke akkurat det man ønsker (bortsett fra en veldig kortsiktig publisitet rundt miljøorganisasjoner da..., men det var jo sånn greenpeace finansierte hvalkampanjene sine for noen år siden også...)

Svar | **Varsle**

SV: Feilinformasjon

Skrevet av **Tor Mikalsen**

I en avsluttende oppgave i siviløkonomistudiet fra 2008 kommer det fram at: "Den årlige fiskemelproduksjonen økte gjennom 70 og 80-tallet for så å stabilisere seg fra midten av 90-tallet og fram til i dag. At produksjonen har stabilisert seg skyldes i all hovedsak at råvaretilgangen er begrenset." <http://bora.nhh.no/bitstream/2330/1986/1/Kammen%202008.pdf>

I samme tidsrom har prisene på fiskemel også økt betydelig. Dette har naturligvis gjort sitt til at fôrprodusentene har kastet seg ut på nye uregulerte fiskeslag. Oppdrettsnæringens andel av totalforbruket har økt betydelig. Jeg har ikke funnet tall på det, men jeg mener det er rimelig å anta at konsumet fra lakseoppdrett står for omtrent hele økningen i produksjon av fiskefôr.

Mange synes å implisere at dersom laksen ikke hadde brukt føret ville det gått til kylling og gris. Det er imidlertid ikke dokumentert at landbruksnæringen ville ha presset prisen og produksjonen opp og at den kunne ha tatt over oppdrettsnæringens forbruk av fiskemel og fiskeolje.

Svar | **Varsle**

SV: Feilinformasjon

Skrevet av **litt lur**

"Når fiskemelet først er produsert" kan det være slik at det blir produsert pga etterspørsel fra oppdrettere. Lakse-elver og fjorder er tom for fisk. Mitt råd til oppdrettere er å gå på til tragedien blir synlig for alle, det er ikke langt igjenn.

Svar | **Varsle**

SV: Feilinformasjon

Skrevet av **Folkerøsten fra H...**

Nå er det vel ikke bare at havene tømmes (med et energitap på mer enn 95%) som er problemet i oppdrettsnæringen. Resistent og multiresistent lus truer all laks slik det driftes idag. Når en vet at 21 av 25 oppdrettsanlegg på hitra/frøya har resistens og multiresistens er det noe feil et sted. Anleggene plikter også å avluse når fisken har mer enn 0,5 voksne lus pr fisk. I anleggene på Hitra/frøya rapporterer enkelte anlegg med null lus pr fisk! Et anlegg rapporterer om 10 voksne lus pr fisk. Et slikt anlegg kan så produsere hele 40 millioner lus pr dag da ingen medisiner hjelper. Det må også nevnes at det ikke er noe kontrollorgan for måling av antall lus da dette er noe oppdretterne selv kontrollerer. Når det gjelder rømninger er tallene tilsynelatende så lave som de aldri har vært tidligere. 0,4promille i fjor. Her må det sies at store bøter for rømninger kanskje pynter på resultatet på 0,4 promille da "død" laks ikke bøtelegges. Øyregionen er selv skeptiske til torskeoppdrett men ikke lakseoppdrett noe som er merkelig. At næringen trikser med tallene burde ikke komme som noen overraskelse. Å sammenligne næringen med landbasert oppdrett er også merkelig siden ringvirkningene av akvakultur medfører langt større

miljømessige problemer. Dokumentaren stiller også ganske enkle spørsmål der intervjuede får særs store problemer med å svare. Det nye er oppdrett av torsk. Her avventer vi spent for å se virkningen av svært rømningsvillig fisk sett i forhold til laks. Problemer med 126 kjente parasitter skal også bli en utfordring i trange mærer. Tror nok næringen kanskje burde rydde litt opp etter seg.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Feilinformert

Skrevet av **Vissvass**

Har laksen et energitap på 95 % hva har da høna ?? Lakselus er en utfordring, å det legges ned betydelige resurser i finne en løsning. Reststens og multiresistens kan være et tegn på at den bekjempelsesstrategi myndighetene har lagt til grunn ikke er riktig. Det har vært advart mot de lave grenseverdier som er satt av Mattilsynet og de konsekvenser dette ville kunne få for et mulig resistensproblem. Å gå derfra til å mene å synse at oppdretterne ikke rapporterer er en form for skrivi som er tendensiøs å ikke tjener insenderens troverdighet. Det telles lus i norske oppdrettsanlegg flere ganger månedlig, dette rapporteres til Mattilsynet månedlig å Mattilsynet kommer på uanmeldte besøk for kontroll. At rømmingstallene redusert er jo positivt å ikke et utslag av løgn og bedrageri eller tilfeldigheter. Nytek ordningen og lokalitets klasifiseringer har bidratt til å redusere antall rømminger fra næringen, det har vært nedlagt et betydelig arbeid både fra myndigheter og næring, noe sikkert også rømningskomisjonen kan bekrefte. At man er paranoid rettferdiggjør ikke at man kan si hva som helst. Oppdrettsnæringen har gjort et stort stykke arbeid, mye gjenstår men med tiden skal utfordringer løses.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: Feilinformert

Skrevet av **folkerøsten...**

Luseantallet er ute av kontroll noe mange vet. Det er Fakta at oppdrettere underrapporterer antall lus pr fisk. Virkningen av medisiner er også sterkt avtagende. Sognefjorden har hatt stengte elver som følge av oppdrett i 10 år. Her har anleggene fordoblet seg og elvene er fortsatt stengt. Lakseelvene i Trondheimsfjorden vil være neste! At næringen ikke forsøker nok er selvsagt. Det som forsøkes på er hvordan en skal få mer penger. Siste er vel mosjonering av fisken slik at den blir mer mostandsdyktig mot bla lakseanemi. Nei, oppdrettet har Mye å rydde opp i.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Feilinformasjon

Skrevet av **Harry**

Du skrev visst mye av det jeg hadde tenkt å skrive :-)

Noen fakta:

1) Mennesker liker laks, torsk etc. 2) Mennesker liker ikke kolmule, lodde etc. 3) En villaks spiser ca. 80-100 kg fisk for å nå en vekt på 5 kg. 4) En oppdrettslaks spiser ca. 12-15 kg. fisk for å nå en vekt på 5 kg.

Så hva var det egentlig programskaperne ville fortelle oss? At vi burde spise kolmule istedenfor laks? Eller siden de var inno krill også, burde vi egentlig gå enda lenger ned i næringspyramiden å spise krill isteden?

Hva var egentlig hensikten med dette programmet? Hvorfor var det nødvendig å fremstille den islandske direktøren så ufordelaktig? Hvorfor var det nødvendig å lage et poeng av at den norske markedssjefen måtte ringe noen for å sjekke fakta?

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Feilinformasjon;harry

Skrevet av **Verv**

Mulig jeg er helt tett i pappen, men jeg tror dokumentaren ville påpeke at næringskjeden har behov for alle ledd. Kan jo ikke utrydde en del skjønner du vel eller? Selv om vi ikke vil spise kolmule så trenger vi vel ikke å fiske opp alt for som er tiltenkt annen fisk, fugl osv.. Poenget med spørsmålet til markedssjefen var vel å påpeke at næringen trikser og lyver om tallene...

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: Feilinformasjon;harry

Skrevet av **Knoll**

Ja det er altså en myndighets oppgave å sørge for dette mangfoldet i bestandene å sette grenser for fiske samt kvoter. Dette har ikke oppdrettsnæringen hverken kompetanse eller mynde til å styre.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Feilinformasjon

Skrevet av **FastFisk**

Kan noen si meg hvor referansen til at torsken må spise 10 kg fisk for å legge på seg 1 kg kommer fra? Dette må da være feil. Trolig er svaret nærmere 4-5 kg byttedyr for å legge på seg 1 kg.....

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Feilinformasjon

Skrevet av **Gardar**

Rundt regnet forsvinner 90% av energien et ledd opp i næringskjeden. Barneskolepensum;)

[Svar](#) [Varsle](#)

Referanser!

Skrevet av **PS**

Kan dere som påstår å ha konkrete tall som motbeviser dette være snill å oppgi noen kilder? Blir veldig lite troverdig med ex.

"Undersøkelser viser at 90% av befolkningen heller vil ha oppdrettslaks. I tillegg består 50% av pellets av ren norsk gråstein. Lodde brukes bare som et bindemiddel (ca 2%)..."

[Svar](#) [Varsle](#)

Liker dette ikke...

Skrevet av **Alex**

Dette bekrefter vel det vi alle egentlig visste innerst inne: Politikerene har ikke peiling med hva de driver med! Her bruker den norske stat masse penger på forskning for å finne de optimale kvotene for et bærekraftig fiske. Så kommer svaret og politikerene "synes det høres for lite ut" og ganger med PI. Tar jeg feil? La oss høre hva politikerene har å si om DENNE saken som virkelig er verdt å diskutere, og drite i all hijab og andre møkka saker.

[Svar](#) [Varsle](#)

Direktør

Skrevet av **Tetra**

Helt på trynet, jeg har spist min siste oppdrettsfisk...Ikke smaker den noe godt heller i forhold til vill fisk!

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Direktør

Skrevet av **svirre**

du kommer aldri til å kjenne forskjell på smaken!!

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Direktør

Skrevet av **gabun**

Heh, du mener man aldri merker forskjellen på vill fisk og oppdrettsfisk?

Isåfall har ikke du spist mye vill ørrett og laks iallefall.

Ørrett og laks spesielt er to fisker som er avhengig av mye bevegelse og som faktisk foretrekker å svømme motstrøms. Dette gir helt klart fisken en annen fasthet i kjøttet, og dermed også en annen smak og helhetlig opplevelse av maten.

Oppdrettsfisk er slapp og ekkel sammenlignet med vill fisk. Simple as that.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: Direktør

Skrevet av **meg igjen**

At du kjøper laks av dårlig kvalitet betyr ikke at oppdrettslaks er slapp og ekkel. Poenget er at det tar tid før den kommer til forbrukeren. Og ikke alle ledd i verdikjeden er like flinke å oppbevare kvaliteten

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Direktør

Skrevet av **Simen**

Smaken er som baken, spis det du liker best det er mitt soleklare råd til deg, da blir du i mye bedre humør også, så skal nok vi andre kose oss med vårt.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Direktør

Skrevet av **Meg igjen**

Forbrukerundersøkelser viser at folk ikke smaker forskjell på vill og oppdrettslaks

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Direktør

Skrevet av **administrerende direktør**

Villaksen er utryddet i Norge. Statistikken over fisket villaks kommer fram ved at fisker i god tro oppgir som en fisket villaks avkom etter oppdrettslaks som har gytt i lakseførende vassdrag, eller rømt settfisk fra settfiskanleggene. Disse fiskene ser ut som en ren villaks, men er en oppdrettsfisk

Ikke da rart at folk ikke smaker forskjell på de 2 oppdrettslaksene i "din" forbrukerundersøkelse direktør. Vi som fisket og spiste villaks på 60/ 70- tallet holder oss langt unna det feite smakløse produktet oppdrettslaks.

Oppdrettslaks er en fremmed art i norsk fauna. I oppdrettsanleggene har fisken opparbeidet egenskaper til en feit bevelseshemmed stimfisk.

Villaksen med sine muskler arbeidet gjennom tusener av år er desverre utryddet av norsk havbruksnæring.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: Direktør

Skrevet av **Trine**

Oppdrettslaks står nok nærmere villaksen enn mange av naboene dine. Hvis du kan genetik så skjønner du nok det. Blind tester på smak har foregått i mange mange år, det er uomtvistelige å entydige, smaken er umulig å skille. Å fiske en gytefisk i elva å derved begå fosterdrap kan ikke rettfærdiggjøres. Det er imidlertid slik at dersom man spiser en gytefisk i fremskreden modning så er kjøttkvaliteten forringet. Vanninnholdet i fileten øker, farge fett og protein reduseres. Slik fisk har man ikke lov å selge fra norske oppdrettsanlegg, den er av dårlig kvalitet å går til oppmaling. Om man ikke føler for å spise oppdrettsfisk så skal man ikke gjøre det, det være seg fordi man ikke liker laks, eller fordi man har fordommer.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: Direktør

Skrevet av **meg igjen**

enig 100% :-)

[Svar](#) [Varsle](#)

Hva ??

Skrevet av **Grethe**

"To globale studier viser at industrialisert fiske med bunnlinjer og langlinjer siden 1950 har tømt havet for ni av ti store fisker på over 50 centimeter."

Hva har dette med Norsk oppdrettsnæring å gjøre ?? Bunnlinjer og langlinjer ?? Fisk over 50 cm ?? Det er jo konsum fisk, det er jo så som hyse, torsk, lange, brosme, osv, det går da ikke til oppmaling. Hva er dette for en surrete dokumentar ?? Hva har dette med lakseoppdrett å gjøre ??

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Hva ??

Skrevet av **steinar sørensen**

over 100 tusen tonn makrell ,fullverdig menneskeføde,ble i fjor oppmalt til laksefor...når vi omtrent tømmer havet for lodde,kolmule o.l.vil det naturlig nok bli mindre av større fisk,som jo ikke finner nok mat,det forplanter seg videre i økosystemet og vil også spille inn på sjøfugl og havpattedyr som hval f.eks..

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Hva ??

Skrevet av **Grethe**

Sånn bør det ikke være dersom det gikk 100 tusen tonn makrell til oppdrettsfor. Det er vel en myndighetssak, å utrolig nok merkelig at fiskerne valgte å sende makrell til oppmaling når konsumprisen for makrell var betydelig høyere enn til oppmaling. Her er det noen som fusker i faget, ugler i mosen. Det er myndighetenes soleklare oppgave å regulere fiskeriene. Slik myndighet ligger ikke til oppdrettsnæringen.

[Svar](#) [Varsle](#)

Plankton neste

Skrevet av **Meg**

Det ble utgitt en Dr.Ing-avhandling ved NTNU for et par år siden:

"Development and Testing of an Acoustic Plankton Recorder"

Den første setningen i abstracted slik det ligger i NTNUs database er:

"Recent years have brought cross-disciplinary focus on possibilities, constraints and consequences of large scale zooplankton harvesting."

Legg merke til ordet 'harvesting'. Ikke 'mapping', 'measuring' eller 'estimation'. Formålet med dette prosjektet var å kartlegge plankton med tanke på å sanke plankton når fiske- og krillbestandene man nå høster av, etter hvert kjøres i grøfta.

[Svar](#) [Varsle](#)

Villaksen

Skrevet av **Dan**

Burde gjerne ta med at en villaks trenger 10 kg fisk for å bli 1 kg tyngre. Setter ting litt mer i perspektiv. Ikke det at jeg ikke unner den det, men...

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Villaksen

Skrevet av **Salmo**

Kanskje du skulle tatt med at hundretusener av oppdrettslaks rømmer årlig. Hvis man regner at alle disse spiser 10 kg fisk for å legge på seg ett kilo er det ikke rart at fisken i fjordene forsvinner. Boikott oppdretterne ved å ikke kjøpe fjøsfisken deres. Oppdretterne med myndighetenes velsignelse ødelegger norske fjorder og den norske villaksen er snart en saga blott. Godt jobbet for å skaffe Fredriksen og hans venner mye milliarder på bok.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Villaksen

Skrevet av **FastFisk**

Har du en referanse til at villaksen spiser 10 kg fisk for å legge på seg 1 kg? Jeg tror dette må være feil.....

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Villaksen

Skrevet av **steinar sørensen**

det stemmer nok,men den norske villaksbestanden er kanskje på 2-3 hundre tusen individer,i oppdrett i norge svømmer 150 MILLIONER fisk,som må fores opp,

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Villaksen

Skrevet av **Hermann Falch-Olsen**

I dette perpektivet er oppdrett en meget god måte å bruke biomassen i havet på. 2,5 kilo vilfisk til 1 kg oppdrettsfisk. 10 kilo vilfisk til 1 kg villfisk. Altså 4x mere effektiv biomasseproduksjon med oppdrett. Regulering av fiskeriene er et samfunnsansvar.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Villaksen

Skrevet av **undrer**

så da er konklusjonen din at man kan utrydde alt liv i havet(fisk som spiser fisk) slik at oppdrettsnæringa ikke får konkurrenter i havet?

[Svar](#) [Varsle](#)

Kylling/laks

Skrevet av **IvAR**

Det går dobbelt så mye kraftfor får å få 1 kg kylling som 1 kg. laks. Dette vil tabloide NRK aldri nevne. Hvorfor. De har sett det som sin oppgave å avfolke kyst og utkant.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: Kylling/laks

Skrevet av **Gjest**

Tosk. Kylling spiser vegetabilsk føde. Lær deg litt basiskunnskap før du blir stor i kjeften.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Kylling/laks

Skrevet av **förfreak**

Fjørfe (kylling) har nok også animalske komponenter i kraftföret sitt, gjest..

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Kylling/laks

Skrevet av **svirre**

Lite pent av gjest å titulere folk som tosk når han ikke har mer å fare med enn som så. Kylling spiser fiskemel i stor skala på alle kontinenter. Merkelig at det skal være mer etisk forsvarlig å bruke fullt brukbart korn til dyrefor, mens kolmule og lodde som ingen vil ha på tallerkenen.....

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Kylling/laks

Skrevet av **Gris da**

Men for til gris er laget av fiskemel også Og der er forfaktor er mye høyere

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: Kylling/laks

Skrevet av **Grethe**

Tosk kylling spiser ikke bare vegetabilsk føde, du viste kanskje ikke at Kina tar enorme mengder fiskemel til kyllingproduksjonen sin. Å uansett, den vegetabilske føden kan vel også være menneskemat ?? Tror du det er bedre å fore gris på korn ? Er det liksom mer etisk forsvarlig?

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: Kylling/laks

Skrevet av **Fisker**

Det kan nevnes at vi for ca 1,5 år siden fikk en tilnærmet kollaps i prisen på råstoff til mel/olje. Dette skjedde i en tid med økning i oppdrettsproduksjonen. Årsaken var i hovedsak svinepest i Kina med etterfølgende nedslakting og redusert forbruk.

[Svar](#) [Varsle](#)

produsent

Skrevet av **Pia Lidvall**

Helt vanvittig! Dette påvilker hele næringskjeden i haven, det påvirker grunnlaget for våre fiskere og fiskerivirksomheten knyttet til de, og til sist bosetning lengs kysten vår! Hvor er logikken?

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: produsent

Skrevet av **Roger**

Dette er bare tull, feilinformasjon. Her er fakta: Samlet forforbruk til produksjon av svinekjøtt, kylling og laks var ca. 500 millioner tonn i 2008, 0,44 % gikk til lakseoppdrett, uansett lodda og kolmula blir fisket uansett.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: produsent

Skrevet av **Tor Mikalsen**

Lakseoppdrett er en mye mindre næring en kylling og gris globalt sett. Laks forbruker av den grunn naturligvis også en mye mindre andel för globalt. Dette endrer jo likevel ikke hovedsaken i denne diskusjonen. Poenget er at laksenæringen bare i Norge bruker nesten 10 % av det fiskemelet som årlig produseres i verden. I følge tidsskiftet Aquaculture brukes 68-88 % av verdens fiskemel og fiskeolje i oppdrettsnæringen. Fiskeoppdrett er størst og oppdrett øker etterspørselen, ikke minst etter

ikke-regulerte arter. Å trekke inn kjøttproduksjon er et forsøk på å tåkelegge debatten fra oppdretternes side. Det er skremmende å se en av Norges største næringer prøve å fraskrive seg ansvaret for dårlig ressursutnyttelse og økende overfiske.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **svirre**

Laksenæringa i Norge bruker mellom 6 og 7% av årlig produsert fiskemel.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **Trine**

Nei men det fratar ikke laksen den egenskapen at den utnytter energi bedre enn andre husdyr. At marint råstoff går til laksefor kan sees på som en foredlingsmetode, i tidligere tider ble det bioenergi av fiskeoljen, det er jo ikke noe bedre. Mye av den fisken som tidligere gikk til mel og olje (sild og makrell) er nå i det alt vesentlige konsum fisk, det er bedre betal enn om den gikk til oppdrettsfisk. Da kan man spørre seg om det er lakseoppdrett eller konsumentene som øker etterspørselen?? Fiske i ville bestander må reguleres, det er en myndighets oppgave.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: produsent

Skrevet av **Ingøyværing**

Hvorfor skal lodda og kolmula fiskes uansett?Hvorfor kan ikke naturen gå sin gang slik at de som lever i havet få mat nok?Lodda er en av torskens favoritter.Hva skal torsk og annen fisk beite på hvis "lodda og kolmula blir fisket uansett"Nei gi livet i havet en sjangs til å overleve,la sjøfuglene få mat de også.Det blir ganske tyst langs kysten hvis det bare er laksen som skal ha mat nok

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **sildespiser**

Ja - ja Ingøyværing nu kan du bare leve av svensk falukorv.....

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **Roger**

Enig,men då må jo loddefisket stoppes,ikkje gi oppdretsnæringa skylda for det,lodda blir brukt til for så lenge det er på markedet,bruker ikkje oppdrettsnæringa det,går det til landbruket osv.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: produsent

Skrevet av **NT**

Laksen er den mest effektive matproduksjon som er,av 100 kg dyrefor får du igjen 65 kg laksekjøtt,20 kg kylling og 13 kg svinekjøtt,

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **Håkon**

Wow! Så hvis man fører laksen med 100 kilo dyreför, får man ut 65 kilo laksekjøtt, 20 kilo kyllingkjøtt og 13 kg svin? Det er fisken sin det!

[Svar](#) [Varsle](#)

produsent 650kg laksefor = 65kg laks

Skrevet av **Oleander**

Det er helt feil Nt.

Det må enormt mye villfisk til for å få 100kg tørt laksefor.

Høns blir matet med en annen type for som er laget av vegetabiliske råvarer, laksen blir matet med animalsk for.

For å få 1kg laks går det med ca 10kg laksefor. Det vil si at for å få 65kg laks så går det med ca 650kg tørt laksefor! Det tenker jeg setter alt i et annet perspektiv NT.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: produsent 650kg laksefor = 65kg laks

Skrevet av **he he**

Magiker med tall du, men her tar du heldigvis veldig veldig feil.

Føret til hønen og laksen er ikke likt, men begge får både animalsk og vegetabilsk føde. (de i storskalaproduksjon da) Hønen er som kjent varm, å lage varme er energikrevende. Laksen er kald, det er mindre energikrevende. Det er en av grunnene til at det går mer energi til å produsere en kilo høne enn en kilo laks.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: produsent 650kg laksefor = 65kg laks

Skrevet av **svirre**

nei, oleander, nå er du langt ute på viddene!! 10 kg laksefor pr kg laks?????? ved hvilket oppdrettsanlegg foregår så denne fantastiske produksjonen, om jeg tør spørre? må jo være banebrytende produksjonsteknologi og supermenn i alle ledd... hahaha..

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: produsent 650kg laksefor = 65kg laks

Skrevet av **oleander**

Du tror vell ikke man klarer å fore opp en slakte klar oppdretts laks med kun 1kg tørfor!

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: produsent 650kg laksefor = 65kg laks

Skrevet av **svirre**

snakker du om en laks eller et kg laks???? en ganske godt kvalifisert gjetting fra min side tilsier en gjennomsnittsfaktor for laks på 1,25, dvs at det for å produsere en kg laks går med 1250gram tørrfor. Noen oppdrettere er bedre og noen er dårligere, men landsgjennomsnittet ligger i den gata.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: produsent 650kg laksefor = 65kg laks

Skrevet av **PÅL**

Det går fint å fore opp et kilo slakteklar laks på en kilo tørrfor hvis du er veldig flink, det vanlige er kanskje 1,15 kilo, men det er mulig ned i 0,8 kilo.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: produsent 650kg laksefor = 65kg laks

Skrevet av **Svenskefan**

Det är helt makalöst bra! - 0,8 kg blir till 1 kg lax Du har stora chanser att få Nobelpriset i biologi! Täpper ni till rövhålet på fisken så inget fiskmjöl försvinner som avfall?

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: produsent 650kg laksefor = 65kg laks

Skrevet av **FastFisk**

En förfaktor på 0,8 i kontrollerte forsøk betyr at 0,8 kg tørrfôr gir 1 kg laks (med bein og kjøtt og det hele). Hvis fiskens vanninnhold er ca 15% så er 0,8 kg tørrfôr ekvivalent med 5,3 kg villfisk. Med andre ord, villaksen klarer seg med ca 5-6 kg hel fisk for å vokse 1 kg (ikke 10 kg som mange av innleggene ovenfor antyder).

Tallet på 10 kg i flere innlegg ovenfor skyldes nok at man har brukt en høyere förfaktor basert på en oppdrettsituasjon der det er förspill. Men når man beregner ut fra hver eneste pellet fisken spiser kommer man altså ned i en förfaktor på 0,8. Villaksen har heller ikke "förspill". Derfor klarer villaksen å legge på seg ca 1 kg ved å spise 5-6 kg fisk!

Forøvrig, at man i dokumentaren kommer opp med ca 2,5 kg villfisk til å drette opp 1 kg laks skyldes at resten av lakseføret har vegetabilsk opprinnelse (ca halvparten av føret).

Det gjelder å holde matematikken beint i munnen.....

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: produsent 650kg laksefor = 65kg laks

Skrevet av **Pål**

Du beklager men Nobelpriset kan kanskje ut på nytt. Du må ikke glemme at en fiskemuskel inneholder en

del vann, det gjør inte pelleten , -)) Men 0,8 er gjort i kontrollert forsøk, i praksis lar dette seg ikke gjennomføre enten du tappar till røvhølet eller ikke.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: produsent 650kg laksefor = 65kg laks

Skrevet av **svirre**

Er ikke noe banebrytende i dette, bare det faktum at fiskeforet er mer energiholdig enn den den ferdige laksen, derfor kan den vokse mer enn ett kilo for hver tildelt kilo for. Tydelig at her trengs kunnskap til folk flest, for man ser jo at når tørre fakta presenteres blir man sett på som løgner. Svensk eller ikke, sånn er det bare. Men husk at slike resultater (foreløpig) bare oppnåes i småskala forsøk, og ligger langt fram i tid om vi snakker om fullskala oppdrettsanlegg.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **Eva the Weaver**

Hva er EFFEKTIV MATPRODUKSJON tør jeg spørre. Effektiv for hvem og med hvilke motiver annet enn penger i lomma for noen og en fattig og etterhvert døende planet for andre - både mennesker, dyr og planter. Vi må i grevens time stille de ubehagelige spørsmålene om hvor og hvordan vi ønsker å overleve denne jorda til kommende generasjoner, og effektiv matproduksjon er et spørsmål om definisjon.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **rune**

En plass må man jo begynne (for å oppnå mest mulig effektiv matproduksjon) og det virker ikke som produksjon av laks er den dummeste plassen sånn sett...

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **Gardar**

Lar man lodda og kolmula gå til før for villfisk som vi spiser, f. eks torsk, forsvinner 90% gjennom bare det ene leddet i næringskjeden. Sånn sett er ikke laks så ille likevel. Det koster mindre lodde og kolmule å spise oppdrettslaks enn vill torsk.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **svirre**

Endelig en som har skjønt det, og som kan en liten smule biologi!:) Blir forøvrig bare tull å påstå at svin og kylling kun spiser vegetabilia, fiskemel brukes i stor utstrekning i husdyrfor. Nok et ensidig/ensporet negativt program om lakseoppdrett, basert på forskning kjøpt og betalt av oljeindustrien over there for å snu fokus fra egen nærings feil og mangler.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **steinar sørensen**

uansett hva villfisk blir brukt til, høns gris eller lakseproduksjon, så er det ikke bærekraftig, oppdrett av laks er en vekst-næring, og vil presse disse ressursene enda mer. I tillegg forurenses oppdrett lokale fjordsystem. en enorm overproduksjon av lakselus angriper villfisk, og er med på å utrydde denne. også flere svært farlige sykdommer som gyrodactulus salaris, ila, furunkulose etc. etc setter ville bestander på harde prøver og har utryddet flere villaksstammer.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **Trine**

Saksopplysning Gyrodactulus salaris er ikke en sykdom men en parasitt, den finnes ikke i norske oppdrettsanlegg. Furunkulose er en bakterie sykdom, den er eliminert ved bruk av vellutviklede vaksiner. ILA er en virussykdom, denne er i sterk tilbakegang i Norge. Lakselus er et problem oppdrettsnæringen tar svært alvorlig å det nedlegges betydelige resurser i å bekjempe denne parasiten. Tilbakegangen i villaks stammene er utrolig sammensatt, det handler om alt fra vassdragsutbygging (lys i husan) til elveforebygging, gjødselutslipp i elver, forsuring av vann og vassdrag for å nevne noe.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **steinar sørensen**

og hva med pancreas disease? skumle saker som bl.a. er påvist i alta området. norges i særklasse mest kjente lakseelv? blir villaksen smittet av deres virksomhet er en katastrofe nær forestående.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **steinar sørensen**

i O6 foretok havforsknings instituttet prøvafiske i hardangerfjorden 95 prosent av all vill ørret og laks var dødsdømt pga lakselus. den enorme produksjonen av lakselus skyldes de enorme oppdrettsanleggene med alt for mange laks i hver lokalitet. Jeg vet at gyrodactylus er en parasitt, den har bl.a. forårsaket nedstenging av lærdalselva. en av norges beste lakseelver. det er også påvist resistente lakselus, oppdrettsbransjen er utvilsomt den største trusselen mot stadig minkende ørret og laksebestander. og hvem fikk gyroen til norge? overraskelse igjen. oppdrettsbransjen

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **kjøskeguri**

og gyroen fikk vi jo fra sverige... takk skal dere ha..

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **nemlig**

ja takket være oppdrett i samarbeid med folk som skulle rette opp ødeleggelser i elver i forbindelse med kraftutbygging

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **Knut**

Det er en økende befolkning på kloden som presser ressursene, ikke lakseoppdrett. Store befolkningsgrupper beveger seg fra vegetabilsk føde til større inntak av animalsk føde, å det er der problemet ligger. Skal man velge mellom den mest effektive produksjonen av kjøtt så er bla lakseoppdrett i første klasse, det finnes ikke noe "husdyr" som utnytter energi i førråstoff bedre enn fisk, deriblandt laks. Det er en populistisk å snever diskusjon som foregår her, Brennpunkt sin ensidige vinkling på laks er SNEVER hverken mer eller mindre.

[Svar](#) [Varsle](#)

Gla laks

Skrevet av **torild Skjelnes**

... men mat skare m ha... Nå forskes det på hvordan en kan få mest mulig fiskemel og fiskeolje inn i foret til gris og kylling uten å påvirke smaken, og så forskes det på hvordan en kan få mest mulig vegetabilsk for inn i laksen uten at den får for lite omega 3. Etter min mening skulle det vært ennå mer marint råstoff i lakseforet, for det er naturlig. Laksen er en ekstremt god forutnytter, og gir noe av den sunneste maten en kan tenke seg, både for barn, ungdom og voksne. Det er nettopp offentliggjort en rapport som viser at svensk ungdom blir mer intelligent av å spise laks. Så mer laks til middag, vil høyne intelligensen såpass at en klarer å forvalte fiskerierne på en bærekraftlig måte. Det er absolutt mulig, hvis politikerne vil det. Kan jo f.eks begynne med å forby utkast av fisk i EU. Tenk at det kastes død fisk på havet i stor målestokk. Det som ikke kom frem i programmet var bla at oppdrettsnæringen bruker mye avskjær og slo i fiskeforet. Hverken ICA eller COOP har hittil vist noen særlig etterspørsel etter sloet. Så programmet reiser meget viktige spørsmål, men svaret de kom med er dessverre feil. Hilsen en stolt fiskeoppdretter.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **Børre**

Dummeste jeg har lest svirre. Uansett så er Oppdretts næringen og for produsentene stygge miljø svin!

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **svirre**

For en fantastisk argumentasjon, børre, blir bare sittende å måpe her... Bare å lese ditt eget innlegg om du vil ha noe som topper mitt i dumhet..

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **svirre**

for ordens skyld kan du jo få en referanse på en artikkel som omhandler forbindelsen mellom oljenæringa i usa og diverse miljøorganisasjoner/"miljøforskere": <http://www.intrafish.no/norsk/nyheter/article239993.ece>

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **meg igjen**

hehe koselig å lese...

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **Børre**

Ikke lett å forstå ødeleggelsene man er med på svirre , når man har det som et levebrød.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **svirre**

ja, børre, du virker jo som det rene geni på mange områder, kan ikke du ta å opplyse meg litt på hvilke ødeleggelser jeg etter din mening er med på??? foreslår at du legger ved kildehenvisninger (til andre kilder enn forskere betalt av pew og bestillingsverk fra wwf og oddekalv osv.) Ser gjerne at du kommer med tørre fakta fra nøytrale forskere/kilder.

[Svar](#) [Varsle](#)

SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: SV: produsent

Skrevet av **svirre**

ja, artikkelen finnes også på en side som heter fishnet-usa.com, og omhandler PEW. Er vel ikke alle her inne som har tilgang til intrafish, tenkte ikke så langt...:)

[Svar](#) [Varsle](#)

Neste sending: Brennpunkt

Flere sendinger

Podkast

<http://podkast.nrk.no/program/brennpunkt.rss>

Med podkast får du programmet som mp3-fil rett til din datamaskin!

Nett-TV

Rosa gull (Brennpunkt 17.03.09)

"Uretten" og "Riktig vel bevart?"-oppfølger

Psykisk syke i fengsel

Hva gjør Norge i Afghanistan? // Jakten på finanskrisen.

Flere programmer

Kontakt

E-post: brennpunkt@nrk.no

Telefon: 99 34 90 00

Kontakt NRKs publikumsservice på telefon 815 65 900 eller på e-post info@nrk.no dersom du har tilbakemeldinger eller andre typer henvendelser.